

DEN 5. THULE EKSPEDITION 1921-24

Af museumsinspektør *Jørgen Meldgård*

50 år er gået, siden ekspeditionen trak sine lange slædespor over Canadas tundra og langs Polarhavets kyster fra Hudson Bugten til Bering Strædet. Idag kender de færreste til denne forskningsrejse. Undtagelser kan findes i den begrænsede kreds, der i konfirmationsgave har fået Knud Rasmussens „Den store Slæderejse“; blandt de ældre, der husker den som en national bedrift; samt i den fåtallige men internationale skare af videnskabsmænd, der udnytter det udtømmelige materiale indsamlet af ekspeditionen.

Knud Rasmussen planlagde og ledede syv „Thule Ekspeditioner“, og af disse var nummer 5 i rækken den største og mest betydningsfulde. Den blev kulminationen af hans indsats som arktisk forsker, han blev mænd som Nansen og Amundsen jævnbyrdig. Men i modsætning til sine forgængere vandt han ikke berømmelsen med én bedrift eller i ét slag, som den store offentlighed spændt ventede på udfaldet af. Hans færd var af en anden art end besejring af Grønlands indlandsis og Sydpolen. Rekorder og opdagelser fulgte blot med som konsekvenser af hans ihærdige søgen efter nye mennesker og udforskning af deres samfund. Og derfor var det i relativ stilhed og gradvis over en årrække efter ekspeditionens afslutning at storheden i denne indsats gik op for en verden udenfor Danmark.

Ekspeditionen startede i 1921, men allerede i 1909 offentliggjorde Knud Rasmussen i forskellige geografiske tidsskrifter for første gang hovedomridsene til rejsen. Samme år fik han etableret den lille kombinerede Missions- og Handelsstation nordligst i Grønland blandt Polareskimoerne: Thule Stationen. Amerikaneren Peary, der dette efterår ankrede op i havnen ved stationen – efter at have „erobret“ Nordpolen – forstod én af de væsentlige følger af projektet, da han så det danske flag vaje over huset: Den politiske. Knud Rasmussen selv havde primært tænkt på Polareskimoernes vel, men snart viste det sig, at den som handelspost for specielt ræveskind kunne skabe den økonomiske basis for alle hans planer om forskningsrejser. For den geografiske udforskning af polarområderne blev Thule en mere betydningsfuld opdagelse end Peary's Nordpol.

Efter gennemførelsen af fire „Thule Ekspeditioner“ i Grønland var tiden omsider moden til den store rejse til arktisk Nordamerika. Den var fra starten planlagt som en direkte fortsættelse af Knud Rasmussens arbejde i Grønland med indsamlinger af sagn og myter og studier af sæder og skikke. En ny opgave føjede sig dog naturligt hertil: Hvorfra stammer grønlænderne, og hvorledes har den eskimoiske kultur udviklet sig i de store og forskelligartede geografiske områder fra Canada til Alaska? Her måtte arkæologisk og etnografisk forskning tages i anvendelse. Jævnside skulle andre opgaver løses af geografisk og naturhistorisk art.

Trods opgavernes vældige omfang måtte deltageres antal begrænses, og hver af dem skulle besidde adskillige talenter og bred faglig viden. Selvskeven som deltager var Peter Freuchen, Knud Rasmussens mangeårige ven og medarbejder, bestyrer af Thule Stationen, 35 år gammel og dog med 15 års erfaring som polarforsker. Som arkæolog og kartograf udpegedes Therkel Mathiassen (29 år), som etnograf og geograf Kaj Birket-Smith (28 år), og som assistent og sekretær Helge Bangsted (23 år). På den sidste del af Knud Rasmussens slæderejse i 1923–24 (fra Coronation Gulf til Bering Strædet) stødte Leo Hansen til vestfra som filmfotograf. Knud Rasmussen, ekspeditionens naturlige leder, var i 1921 42 år gammel.

Jævnside med de 6 danske medlemmer udvalgte Knud Rasmussen 6 grønlændere. Vestgrønlænderen Jacob Olsen opførtes som tolk og sekretær (men blev dog en værdifuld medhjælp som både arkæolog og etnograf). Fra Thule deltog Polareskimoerne Arqioq og hans kone Arnánguaq, Nasaitdlorssuarssuk (kaldet Bådsmand) og hans kone Aqatsaq, samt enken Arnarulúnguaq og den unge fanger Qavigârssuk.

Den 18. juli 1921 var ekspeditionens officielle start. Knud Rasmussen, Birket-Smith og Therkel Mathiassen sejlede fra København ombord på damperen „Bele“ på denne dato. I lasten var hovedparten af ekspeditionens udstyr, og som passagerer iøvrigt en udsøgt skare af biskopper, provster og andre betydningsfulde personer, der som mål havde Godthåb, hvor 200-året for Hans Egedes ankomst gav anledning til megen festlighed.

Nogle uger tidligere var ekspeditionens eget skib, den lille skonnert „Søkongen“, afsejlet med sin sædvanlige fører, kaptajn Peder M. Pedersen. Et tredje skib, som fik betydning for ekspeditionens forløb, var damperen „Island“, der med kong Christian X og hele den kongelige familie ligeledes stiledede mod Hans Egedes festerne i Grønland. De tre skibe skulle komme til at mødes helt udenfor programmet og under mindre festlige forhold ved et skær i det nordligste Vestgrønland.

„Bele“ var det største skib, der indtil 1921 havde besejlet grønlandske farvande. Knud Rasmussen og de øvrige passagerer, der gik i land i Godthåb, havde i dette skibs saloner fornemmet de 200 år, som skilte dem fra Hans Egedes træskude „Håbet“. „Bele“ fortsatte op langs kysten med bl. a. Birket-Smith og Mathiassen om-

Knud Rasmussen før starten fra Danske Øen på »den store slæderejse« i marts 1923.

bord, og en tåget morgen mellem Umanaq og Upernavik mødte det sin skæbne på det undersøiske skær udfør øen Tukingassoq. Skibet stod fast, men ind gennem jernsiden strømmede vandet og slukkede dampmaskinen. Passagerer og besætning kom iland på den ubeboede ø og rejste en nødlejr, men alt udstyr til ekspeditionen måtte efterlades.

Kongeskibet havde opfanget „Bele“s SOS og sejlede til hjælp. „Søkongen“ var på vej nordover med Knud Rasmussen og Freuchen, da nyheden om forliset nåede dem. Begge skibe kom frem til skæret, og „Island“ tog sig af passagerer og besætning; „Søkongen“ kunne blot konstatere, at ekspeditionens gods var gået tabt. Og via „Island“s telegraf bad man om, at de mest nødvendige erstatninger måtte blive sendt til Godthåb med første skibsløjlighed.

„Søkongen“ fortsatte nordpå over Melville Bugten til Thule, ekspeditionen skulle trods alt gennemføres efter planen. Her kom Polareskimoerne ombord som nye ekspeditionsmedlemmer. Og med dem 70 slædehunde. På tilbagevejen sydpå ramte nye ulykker ekspeditionen. I Upernavik var Navarana, Peter Freuchens kone, død af

lungebetændelse. Hun var født i Thule og skulle have deltaget i ekspeditionen. Nogle dage senere blev de øvrige Polareskimoer angrebet af „Den spanske Syge“, og i Godthåb måtte de indlægges på hospitalet. Her døde Iggiánguaq.

Det arktiske efterår var nu så fremrykket, at der blev tvivl om ekspeditionen med „Søkongen“ overhovedet kunne nå over til den planlagte base i arktisk Canada. Men den 7. september stod skibet dog ud fra Godthåb; samme dag var de 5 Polareskimoer blevet døbt. Trods motorens sammenbrud og mængder af drivis førte „Søkongen“s erfarne skipper ekspeditionen ind gennem Hudson Strædet og så langt frem som til en ubeboet ø, man antog måtte ligge nær fastlandskysten. Der blev gjort landgang, og øen døbt Danske Øen.

Den 18. september – fem måneder efter afrejsen fra København – var arbejdsområdet nået, og hovedkvarteret kunne etableres. Materialerne til det nøje planlagte ekspeditions- og bolighus var gået tabt med „Bele“s forlis. Men i løbet af få dage var et hus dog rejst af tømmer beregnet til proviantskur og af andet forhånden værende gods, „Blæsebælgen“ var skabt. Vinteren var over Danske Øen med frost og sne, da „Søkongen“ forlod ekspeditionen og skar sig vej ud gennem nyisen på den lange retur- rejse østover mod Grønland.

Ekspeditionen forberedte sig på vinteren og det videnskabelige arbejde. Kød skulle først skaffes til mennesker og hunde. I de følgende uger blev fangstrejser pr. hundslæde efter ren, bjørn og hvalros kombineret med rekognosceringer, der havde til formål at fastslå beliggenheden af Danske Øen. Det viste sig, at man var længere fra fastlandet og eskimoiske bopladser end ventet. Men derved kunne intet ændres nu.

I november var tilværelsen i Blæsebælgen blevet hverdagsagtig og efter beboernes opfattelse „komfortabel“. Sneen dækkede og lunede huset, der selv ved -40° kunne holdes „temmelig varm“ med en spand kul om dagen. Ved -25° kunne man måle følgende temperaturer i huset: Den store soveplatform, hvor Freuchen og Polareskimoerne sov og arbejdede: $+10^{\circ}$; køjen i Knud Rasmussens lille arbejdsrum: $+8^{\circ}$; Birket-Smith's og Mathiassen's køjer: $+2^{\circ}$; over bordet: $+6^{\circ}$; under bordet: $+3^{\circ}$; gulv: $+8^{\circ}$. Ved ovnen midt i huset blev også de daglige måltider beredt, kogt kød, hjemmebagt rugbrød, kaffe og the. Ved festlige lejligheder havregrød eller pandekager. – Det var den hjemlige hygge og luksus, man længtes imod under lange slæderejser i de følgende 2 år.

Det første møde med nye mennesker fandt sted i december. Knud Rasmussen og Freuchen var startet fra Danske Øen i slutningen af november mod Repulse Bay. En gruppe Netsilik eskimoer var på vej nordover på isen. Knud Rasmussen fortæller selv: „... En tre-fire kilometer forude brød en sort linje fjordisens hvide ensformighed. Måske kunne det være et langt snebart rev? Kikkerten frem! Og nu begyndte jeg at skelne – en hel række slæder med mange hunde, der havde gjort holdt for at

Hovedkvarteret på Danske Øen: »Blæsebælgen«.

iagttage os, der kom kørende sydfra. En mand havde skilt sig ud og kom løbende hen over isen vinkelret på min retningslinje.

Jeg vidste, at jeg stod foran et af de store øjeblikke i mit liv. Det var disse mennesker, min rejse gjaldt, og hvad enten skuddene, der nu og da affyredes fra menneskeklyngen eller manden, der med en harpun i hånden kom løbende for at standse mig, betød venskab eller fjendskab, så var min utålmodighed så stor, at jeg ikke var i stand til at holde det løfte, vi kammerater havde givet hinanden om, at den forreste skulle vente, så at vi kunne opleve mødet sammen.

Uden at betænke mig et øjeblik sprang jeg op på slæden og gav hundene fartsignal, idet jeg viste dem manden, der kom løbende hen over isen. De opfattede ham straks som flygtende vildt og sprængte af sted med stor fart. Og da de så endelig nåede ham, blev de helt vilde: alt ved ham var fremmed for dem, hans lugt og hans klæde- dragt og hans mærkelige dans for at undgå deres tolv åbne gab.

Stå stille! råbte jeg, og i det samme slyngede jeg mig i et vældigt kast fra slæden ud mellem hundene og omfavnede ham. Hundene standsede øjeblikkelig, da de så dette udslag af venskab, og luskede slukørede om bag slæden.

Som et lyn var det gået gennem min hjerne, at manden havde forstået hvert ord, jeg havde råbt til ham. Han var en stor velbygget mand, med ansigtet og det lange hår dækket af rim og med store hvide tænder skinnende i munden – leende, forpustet, snappende efter vejret oven på sindsbevægelsen.

Så hovedkuls blev mit første møde med de nye mennesker. Manden hed Papik, Styrefjeren, og havde boplads i oplandet ved Lyon Inlet. Alle mændene kom hen imod os; kun kvinder og børn blev liggende ved siden af slæderne, mageligt henslængt i sneen, ganske som om de befandt sig på en græsplæne en sommerdag. I hurtige glimt så jeg, at flere af kvinderne sad med halvnøgne spædbørn i skødet og gav dem bryst. Solen faldt hen over deres brune, smilende ansigter, og jeg kunne pludselig ikke forstå, at det var det samme vejr, der for en halv time siden havde tvunget mig til at kærtegne min egen næse . . .“

Det videnskabelige forskningsarbejde kunne nu startes. Indledningsvis foretog man relativt korte rejser fra Danske Øen til de nærmeste naboer, en gruppe eskimoer på lidt over 100 mennesker – der dog færdedes over en kyst så lang som fra København til Stockholm.

5. Thule Ekspedition udviklede sig helt naturligt til en række uafhængige forskningsrejser, der dog var nøje koordinerede af Knud Rasmussen. Mod nord langs Melville Halvøen og i det nordlige Baffin Land ventede man de mest lovende arkæologiske lokaliteter, og her lå de mindst kendte kyster. Det blev Mathiassens og Freuchens vigtigste arbejdsfelter. Etnografisk anså man indlandseskimoerne mod sydvest på Barren Grounds for mest betydningsfulde; Knud Rasmussen færdedes blandt disse folk i 1922, Birket-Smith arbejdede dér i to perioder i 1922 og 23.

„Sydholdet“s første slæde, Birket-Smith og Jacob Olsen, rejste allerede i årets koldeste måneder januar-februar ned langs Hudson Bugtens kyst til Chesterfield Inlet og ind til Baker Lake. Knud Rasmussen og Bangsted fulgte efter i marts, da den endeløse tundra endnu lå begravet under snedækket. Allerede ved Kazan floden traf de på en hel lille stamme, hvis eksistens ingen havde anet: Harvaqtormiut, Strømhvirvlernes folk. Mændene her var bekendt med hvide mænd fra årlige handelsrejser til Hudson's Bay Kompagniets nyoprettede station ved Baker Lake. Men for kvinder og børn var de nye og sælsomme væsner. Her gik Knud Rasmussen igang med at nedskrive myter, sagn og digte, og Birket-Smith studerede og indsamlede vidnesbyrd om deres særprægede form for eskimokultur.

Sommeren tilbragtes hos den største af stammerne, Pådlimiut eller Pilefolket, ved Hikoligjuaq søen. Gradvis dannede etnografen Birket-Smith her sin opfattelse af disse indlandseskimoers særstilling indenfor alle nulevende eskimoiske folk. Under fællesbetegnelsen Rensdyr Eskimoerne blev de placeret i centrum i de følgende årtiers diskussioner blandt etnografer og eskimologer om eskimokulturens oprindelse og ud-

Peter Freuchen.

*Kaj Birket-Smith
blandt Rensdyr Eskimoerne 1922.*

vikling. Disse eskimoer, for hvem havet og sødyrfangst var ukendte begreber og rendyrflokkene den vigtigste og så godt som eneste næringskilde, mente Birket-Smith måtte være den sidste rest af Ur-Eskimoerne fra en tid, da eskimoerne endnu ikke var trængt ud til havet og tilpasset deres livsform efter is og vand. Birket-Smiths videnskabelige resultater er nedfældet i to vægtige bind: *The Caribou Eskimos*. Knud Rasmussen fulgte disse op med sit værk: *Observations on the Intellectual Culture of the Caribou Eskimos*.

Nordholdet bestående af Mathiassen, Freuchen, Arqioq og Arnanguaq var startet i februar. Hovedopgaven var her kortlægning, geologi og etnografi så længe sne og is tillod slædekørsel. De første 500 km gik rejseruten direkte nordpå mod Iglulik. Vejret var imod dem. Stadig snefygning fra nord og kuldegrader mellem 40 og 50. Hundene var i dårlig tilstand og hundefoder stærkt rationeret. Under disse forhold foretrak Mathiassen at spadserere det meste af vejen. Han startede om morgenen, før lejren var brudt op, blev overhalet ved middagstid og nåede frem til natkvarteret, når snehuset var rejst. Mathiassens egen vurdering af denne spadseretur begrænser sig til den nøgterne konstatering: „... Dette gav mulighed for at gøre afstikkere og

undersøge geologiske formationer, eskimoiske ruiner etc., samt foretage indsamlinger af forskellig art . . .“ For undertegnede arkæolog, der 32 år senere trådte i hans fodspor på en begrænset del af rejseruten i nogle behagelige sommermåneder med hans rapport under armen, *Archaeology of the Central Eskimos*, var det rent ud forbløffende at konstatere den mængde af pålidelige informationer, som denne vandring i sne og kulde havde kastet af sig.

Tilsvarende imponerende – og lidt frygtsumme – var eskimoerne. De ældste huskede ham som den store mand, der spurgte efter det eskimoiske fortidsfolk Tunnit, men som nok selv var en efterkommer – og måske hævner – fra dette folk, som var blevet forjaget engang af de nulevende eskimoers forfædre. Ligesom disse Tunnit (der senere er afsløret af arkæologien som identisk med Dorset folket) klarede Mathiassen sig uden hunde, og han var tilsvarende stor og stærk. Peter Freuchen var som bekendt heller ikke nogen undermåler; de gjorde begge et varigt indtryk – og skabte nye myter.

I begyndelsen af april nåede slæderne frem til Iglulik, hovedbopladsen for den centrale gruppe af Iglulik eskimoer. Opholdet her og på nærliggende fangstpladser var blot af nogle dages varighed. Dog tilstrækkeligt langt til at indsamle talrige etnografiske genstande samt til at fylde dagbogen med notater, der senere blev til en væsentlig del af Mathiassens monografi: *Material Culture of the Iglulik Eskimos*.

Fra Iglulik skiltes slæderne med det formål at kortlægge og drive geografiske studier nordpå i Baffin Land. Freuchen drog mod nordvest og fulgte kysten, indtil han løb ind i en serie af uheld, dårligt slædeføre, misfangst, sneblindhed. Efter en måneds tid var han tilbage i Iglulik. Mathiassen rejste mod nord over land til Admiralty Inlet, en uventet stor og dyb fjord. Da han efter planen stødte til Freuchen i Iglulik, havde de to tilsammen på denne relativt korte geografiske ekskursion aftegnet kyststrækninger svarende til Jyllands vest- og østkyst, – og på vejen strøet et antal gode danske navne på markante øer, næs og søer. Canadierne må idag i disse egne kæmpe med udtalen af stednavne som Kronprins Frederiks Ø og Kap Torden-skjold.

Efter returrejse sydpå i maj måned nåede slæderne tilbage til Danske Øen og Blæsebælgen den 29. maj i rygende snestorm. Men sommerens arbejde stod for døren for Mathiassen: Arkæologiske udgravninger. Den største udgravning blev foretaget i to højsommermåneder på den gamle ruinplads Naujan i Repulse Bay. 12 udgravede hustomter og ca. 3000 oldsager herfra kom til at danne en væsentlig del af grundlaget for den store afhandling: *Archaeology of the Central Eskimos*. Materialet fra denne gravning tolkede Mathiassen som sporene af en henimod 1000 år gammel kulturform karakteriseret ved hvalfangst (i modsætning til de nulevende sæl- og rensdyrjagende eskimoer). Fund af en tilsvarende hvalfangerkultur var tid-

*Polareskimoen Qåvigarsuaq,
kaldet Edderfuglen, der fulgte Knud Rasmussen på slæderejsen til Alaska.*

ligere gjort ved Thule i Grønland under Knud Rasmussens 2. Thule Ekspedition; følgelig blev kulturformen nu benævnt Thule kulturen. Men også vestpå i Alaska var lignende fund kendt, og Mathiassens konklusion med hensyn til eskimokulturens oprindelse som helhed blev, at Thule kulturen var den ældste eskimoiske kultur i Canada og Grønland, introduceret ved indvandring fra Alaska, hvor eskimoernes oprindelse da måtte søges.

Denne teori var på væsentlige punkter uforenelig med Birket-Smith's tolkninger

på etnografisk grundlag af Ur-folket på den canadiske tundra, og i adskillige år derefter var der i faglige skrifter en livlig og frugtbar diskussion om problemet. Alaska og egnene omkring Bering Strædet har gradvist fået 1. prioritet med bl. a. eskimoisk prægede fund, der er 5–6000 år gamle. På den anden side har nye udgravninger i arktisk Canada afsløret 3–4000 år gamle bopladser med en kultur, hvor indlandspræg med rendyrjagt er stærkt fremtrædende.

Efter udgravningerne i Naujan var Mathiassen og Jacob Olsen i august rejst over til den store Southampton Ø for at fortsætte arkæologiske undersøgelser dér. Planen var en 14 dages udflugt, men det blev som følge af vanskelige isforhold til 6 måneders ufrivilligt ophold. De måtte i hele perioden leve sammen med en lille gruppe eskimoer, der så på de ubudne gæster med blandede følelser. Gruppen var netop denne vinter hærget af en voldsom influenza-epidemi, som naturligt blev sat i forbindelse med Mathiassens udgravninger af forfædrenes grave.

Samme vinter blev Freuchen på en slæderejse i 50° kulde og snestorm tvunget til at overnatte i det fri. Følgen var forfrysninger i den ene fod, der kostede ham hælen og flere af tærne.

Planerne for ekspeditionens fortsættelse og afslutning blev nu ændret på flere punkter. Freuchen og Bangsted skulle afslutte arbejdet i „omegnen“ og tilbringe endnu en vinter i Blæsebælgen. Mathiassen skulle igen drage mod nord, denne gang helt til Pond Inlet i det nordligste Baffin Land, hvorfra hjemrejsens første stadium skulle foretages med HBCo's årlige forsyningsskib fra det sydlige Canada i efteråret 1923. Samme vej kom Peter Freuchen til at følge et år senere sammen med 4 Polar-eskimoer; dog blev de hentet i Pond Inlet af „Søkongen“, som sejlede dem til Thule.

Birket-Smith drog igen sydpå til sine rige etnografiske jagtmarker blandt Rensdyr Eskimoerne, — derfra videre sydover til Churchill og hjemad gennem mildere klimastrøg i det sydlige Canada. Omtrent samme rute fulgte Bangsted året efter.

Og endelig startede Knud Rasmussen på Den store Slæderejse mod vest, der skulle blive den længste, der nogensinde er foretaget. En marts morgen 1923 tog ekspeditionens medlemmer afsked med deres leder udenfor Blæsebælgen. Ledsaget af Polar-eskimoerne Qâvigarssuaq og Arnarulúnguaq („Det lille Kvindemenneske“) startede han sin færd med glade råb og en let slæde, blot lidt rejseproviant til de første dage og et udvalg af de letteste og mest eftertragtede byttevarer som synåle, knive og perler af hensyn til den etnografiske indsamling.

Da han i september det følgende år står ved vejs ende på den asiatiske side af Bering Strædet er det ikke afstande og rekorder, der beskæftiger hans tanker. Han siger: „Det høje fjeld, jeg står på, og den rene luft omkring mig giver mig overblik, og jeg ser vort slædespor i den hvide sne hen over randen af jordens kreds, gennem menneskenes yderste lande mod nord.

Netsilik eskimoen Niqtajog fra Pelly Bay.

Arnáguag syr rejseklæder i »Blæsebælgen«.

Jeg ser de tusinde små bopladser, der har givet rejsen indhold, og fyldes af en stor glæde: Vi har mødt eventyret, og eventyret var alle vore brogede oplevelser blandt verdens mærkeligste folk!

Langsomt har vi arbejdet os frem ad ubanede veje, og overalt har vi øget vor kundskab.

Hvor lange har vore slæderejser været – vor vej fremover, vore jagter ind over land og udover islagte have, snart efter vildt, snart efter mennesker? 20.000 miles, 5000 danske mil, jordens halve omkreds? Hvor ligegyldigt – for det var ikke afstande, der betød noget for os . . .“

Det vil være en utilfredsstillende opgave at resummere Knud Rasmussens færd. Den er i sig selv så begivenhedsrig, og den er et sammenhængende hele, hvor de enkelte oplevelser, opdagelser og forskningsarbejdet vanskeligt lader sig udskille og gengive som brudstykker. Og stillet overfor Knud Rasmussens egen mesterlige skildring af rejsen tvinges man til at sige: Læs selv værket „Fra Grønland til Stillehavet, I-II“, eller hans egen forkortede udgave „Den store Slæderejse“.

Dog skal nogle hovedpunkter af forskningsresultaterne sammenfattes her. Den første forårsrejse førte Knud Rasmussen til Netsilik Eskimoernes område ved

Boothia halvøen og den magnetiske nordpol. Deres forbindelse med hvide mænd var dengang endnu så ringe, at de jagede ren med bue og pil, tændte ild ved at bore træ mod træ og byggede snehytter med benknive. Et halvt år levede Knud Rasmussen dette stenalderliv, og han samlede sit mest enestående materiale fra denne stamme. De etnografiske indsamlinger er så fuldstændige som noget museum kan ønske sig. Og mere end noget andet enkelt værk blev det 550-sider-bindet om Netsilik Eskimoerne, der skabte hans ry som forsker: *The Netsilik Eskimos, Social life and Spiritual Culture*.

Med besøget senere hos Kobber Eskimoerne kan han afslutte sin hovedopgave: En skildring af hver enkelt af de canadiske centraleskimoiske stammer. Derfra er der blot en slæderejse over ingenmandsland på 2200 km til Mackenzie flodens delta, og han nærmer sig grænsen til Alaska. Langs Alaska's nordkyst går rejsen gennem forholdsvis kendte egne, hvor hvide pelsjægere og hvalfangere forlængst har sat deres præg på befolkningen. Dog fyldes notesbøgerne med værdifuldt stof langs hele ruten til Bering Strædet, med punktum sat ved Kap Dezhnev på den asiatiske side. Her ved den allervestligste eskimostamme havde han beregnet en periode til afsluttende studier. Men Sovjets stedlige repræsentant forlangte en indrejsetilladelse, som Knud Rasmussen ikke kunne præsentere. Han fik én dag og måtte vende tilbage til Nome i Alaska. Fra Nome starter han i oktober 1924 hjemrejsen via USA.

Skal resultaterne af 5. Thule Ekspedition sammenfattes i tal og titler, kan de kortest udtrykkes således: Indsamlingerne omfatter godt og vel 20.000 genstande, som fordeltes på forskellige museer. Hovedparten var etnografiske (3100) og arkæologiske (11.100), de resterende af geologisk, zoologisk og botanisk art.

De videnskabelige publikationer dækker mange fagområder. Igen er det overvejende arbejder med etnografisk og arkæologisk indhold forfattet af ekspeditionsdeltagerne selv, men der er betydelige afhandlinger, hvor andre forskere behandler det hjembragte materiale af bl. a. zoologisk og geologisk art. Alt er samlet i serien „Report of the Fifth Thule Expedition, 1921–24. Vol. I–X.“ I alt er der 32 afhandlinger med mere end 5.500 sider.

Flere af deltagerne skrev bøger for en bredere læserkreds. Først og fremmest Knud Rasmussen med „Fra Grønland til Stillehavet, I–II“ (1925–26), „Den lange Slæderejse“ (1932), „Festens Gave“ (1929) og „Snehyttens Sange“ (1930). Peter Freuchen beretter om ekspeditionen i „Min anden Ungdom“ (1938), og Therkel Mathiassen i „Med Knud Rasmussen blandt Amerikas Eskimoer“ (1926).